

2021. godina   decembar/prosinac

IZVJEŠTAJ O MJERENJIMA EMISIJE ZAGAĐUJUĆIH MATERIJU U ZRAK

Lokacija: Deponija Smiljevići

Naručilac: KJKP „RAD” d.o.o.

Datum mjerenja: 10.12.2021.

Izveštaj broj: IE-345-L1/21

Redni broj Plana mjerenja: /

IZVJEŠTAJ O MJERENJIMA EMISIJE ZAGAĐUJUĆIH MATERIJU U ZRAK

Naručilac: KJKP „RAD“ d.o.o.

Opšti podaci o ispitnoj laboratoriji

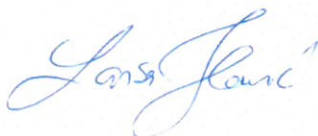
Naziv:	Dvokut pro, Laboratorija za arhitektonsku fiziku i zaštitu okoliša
Adresa:	Avde Hume 11, 71000 Sarajevo
Telefon:	+ 387 33 447 875
Faks:	+ 387 33 447 881
E-mail:	dvokut@bih.net.ba

Opšti podaci o operatoru i postrojenju u kojem se vrše mjerenja

Naziv:	KJKP "RAD" d.o.o.
Adresa:	Paromlinska 57, 71000 Sarajevo
Telefon:	+387 33 450 - 294
Fax:	-
Mob	+387 61 375 - 919
E-mail:	-
Osoba za kontakt:	Dženita Žbanić, Abid Mulaomerović

Mjerenja izvršili:	Admir Salihagić, laborant Nesad Hodžić, laborant
--------------------	---

Izveštaj izradila: Larisa Hamzić

Izveštaj odobrio: Vanja Ćurin, Tehnički voditelj za ispitivanje emisije u zrak

Suhi žig

IZVJEŠTAJ O MJERENJIMA EMISIJE ZAGAĐUJUĆIH MATERIJU U ZRAK

Naručilac: KJKP „RAD” d.o.o.

SADRŽAJ

1. PARAMETRI, MJESTO I VRIJEME MJERENJA	4
2. ZAKONSKI OKVIRI	4
3. METODOLOGIJA PRORAČUNA.....	4
4. KORIŠTENI INSTRUMENTI	5
5. LOKACIJA POSTROJENJA	7
6. OPIS MJERNOG MJESTA	7
7. REZULTATI MJERENJA I KORIŠTENI STANDARDI, GODIŠNJE OPTEREĆENJE NA OKOLIŠ.....	8
8. KOMENTAR REZULTATA MJERENJA	8
9. PRILOZI	8

1. PARAMETRI, MJESTO I VRIJEME MJERENJA

Dana 10.12.2021. godine izvršena su mjerenja emisijske koncentracije i emitirane količine polutanata dimnih gasovima baklje za spaljivanje plinova na deponiji Smiljevići.

Vršena su mjerenja i ispitivanja sljedećih parametara:

- Masena koncentracija SO₂ [mg/Nm³],
- Masena koncentracija NO_x [mg/Nm³],
- Masena koncentracija CO [mg/Nm³],
- Volumenski sadržaj CO₂ [%],
- Volumenski sadržaj O₂ [%],

Metodologija mjerenja, izbor mjerne opreme, izvođenje mjerenja kao i obrada mjernih rezultata izvršena je djelimično u skladu sa BAS ISO/IEC 17025:2018.

2. ZAKONSKI OKVIRI

Mjerenje emisija izvršeno je dijelom u skladu sa važećom zakonskom regulativom. Učestanost mjerenja i granične vrijednosti emisije regulirane su prema:

- Zakonu o zaštiti zraka (Sl. novine F BiH br. 33/03), Izmjenama i dopunama zakona o zaštiti zraka (Sl. novine FBiH br. 04/10);
- Pravilnik o monitoringu emisija zagađujućih materija u zrak („Službene novine Federacije BiH“, broj: 09/14)
- Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o monitoring emisija zagađujućih materija u zrak („Sl. Novine F BiH“, broj 97/17);
- Pravilnik o graničnim vrijednostima emisije u zrak iz postrojenja za sagorijevanje (Sl. novine F BiH br. 03/13) i
- Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o graničnim vrijednostima emisije u zrak iz postrojenja za sagorijevanje (Sl. novine F BiH br. 92/17).
- Odluka o zaštiti i poboljšanju kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo („Sl. novine KS broj 23/16).

3. METODOLOGIJA PRORAČUNA

Proračun koncentracija iz ppm u mg/Nm³:

Proračunavanje izmjerenih vrijednosti iz ppm u mg/Nm³ vrše se prema sljedećoj jednačini:

$$C_m = C_v \cdot \frac{M}{V_0}$$

gdje je:

C_m – masena koncentracija u mg/Nm³;

C_v – Izmjereni zapreminski udio u ppm;

V₀ – zapremina koju zauzima 1mol idealnog plina pri temperaturi 273,15K i pritisku 101,3kPa (22,4 dm³/mol).

Preračun na suhe otpadne plinove:

Preračun masenih koncentracija zagađujućih materija u vlažnim plinovima na suhe provodi se prema jednadžbi:

$$C_s = C_v \cdot \frac{100}{100 - e_{H_2O}}$$

gdje je:

 C_s – masena koncentracija u suhim otpadnim plinovima u mg/m^3 C_v – masena koncentracija u vlažnim otpadnim plinovima u mg/m^3 e_{H_2O} – sadržaj vlage u otpadnim plinovima u vol %**Preračun na normirano stanje (standardne uslove):**

Ako su masene koncentracije onečišćujućih tvari izmjerene za stanje otpadnih plinova u kanalu različito od normiranog, preračun na normirano stanje obavlja se prema jednadžbi:

$$C_n \leq C_{sk} \cdot \frac{101,3}{P} \cdot \frac{T}{273}$$

gdje je:

 C_n – koncentracija za normirano stanje u mg/m^3 C_{sk} – koncentracija za stanje u kanalu u mg/m^3 P – apsolutni tlak u kanalu u kPa, T – apsolutna temperatura u kanalu u K**Proračun na referentni volumni udio kisika:**

Proračun masenih koncentracija na referentni volumni udio kisika u otpadnim plinovima obavlja prema jednadžbi:

$$C_n \leq C_{mj} \cdot \frac{21 - O_{2n}}{21 - O_{2mj}}$$

gdje je:

 C_n – masena koncentracija u mg/m^3 za referentni volumni udio kisika C_{mj} – masena koncentracija mg/m^3 za mjereni volumni udio kisika u otpadnim plinovima O_{2n} – propisana vrijednost sadržaja kisika u otpadnom plinu u vol % O_{mj} – izmjereni sadržaj kisika u otpadnom plinu vol %.

Proračun se može uzeti sa rezervom obzirom na specifičnost uređaja za sagorijevanje i obzirom na atmosferski udio kisika.

4. KORIŠTENI INSTRUMENTI**HORIBA PG-250**

Model	HORIBA PG 250 SRM	
Serijski broj	650205	
Naš znak	LO-001/05	
Protok otpadnog plina	Približno 0,4 l/min (0,3 - 0,5 l/min)	
Operativna temperatura	+5 °C do + 40 °C	
Vremenski interval očitavanja rezultata mjerenja	0- 30 sec (standardno podešavanje 10 sec)	
Mjerni opseg	CO	0 ppm do 200/500/1000/2000/5000 ppm
	CO ₂	0 vol % do 5/10/20 vol %
	O ₂	0 vol % do 5/10/25 vol %
	NOx	0 ppm do 25/50/100/500/1000/2500 ppm
	SO ₂	0 ppm do 200/500/1000/3000 ppm
Mjerni princip	NOx	Hemiluminescencija
	SO ₂ , CO, CO ₂	NDIR
	O ₂	Paramagnetizam

Horiba PG-250

TECORA G4 – AUTOMATSKI IZOKINETIČKI UZORKIVAČ

Model	TECORA Isokinetic G4
Serijski broj	11400194P
Naš znak	LO-015/11
Operativna temperatura	-20 +40 °C
Diferencijalnog pritiska [pitot dp senzor]	Raspon: 0 - 2500 Pa Tačnost: ± 2Pa Rezolucija: 0.1 Pa
Apsolutnog pritiska [pitot senzor]	Raspon: 0 - 105 kPa Tačnost: ± 0,5 kPa Rezolucija: 0,01 kPa
Temperatura dimnih plinova [Termopar Tip „K“]	Raspon: 0 + 1200 °C Tačnost: ±0,4 °C Rezolucija: 0,1°C
Temperatura dimnih plinova u plinomjeru [Pt100 senzora]	Raspon: -20 +80 °C Tačnost: ±0,2 °C Rezolucija: 0,01°C
Operativni rad pumpe	4-40 l/min (rezolucija 0,05 l/min)
Mjerenje volumena	Tačnost: 2% Rezolucija: 0,1l
Mjerenje protoka	Raspon: 5-40 l/min Tačnost: bolje od 2% Rezolucija: 0.01 l
Mjerni princip	ISO 9096; EN 13284-1; BAS ISO 10780; BAS EN 14790.

TECORA G4

TESTO 625

Model	Testo 625
Serijski broj	02472921
Naš znak	LO-022/12
Mjerni opseg	.-(-10- 60)°C; (0-100)%RH
Rezolucija	0,1°C; 0,1%RH
Tačnost	±0,5°C; ±2,5% RH

Testo 625

TESTO 174H

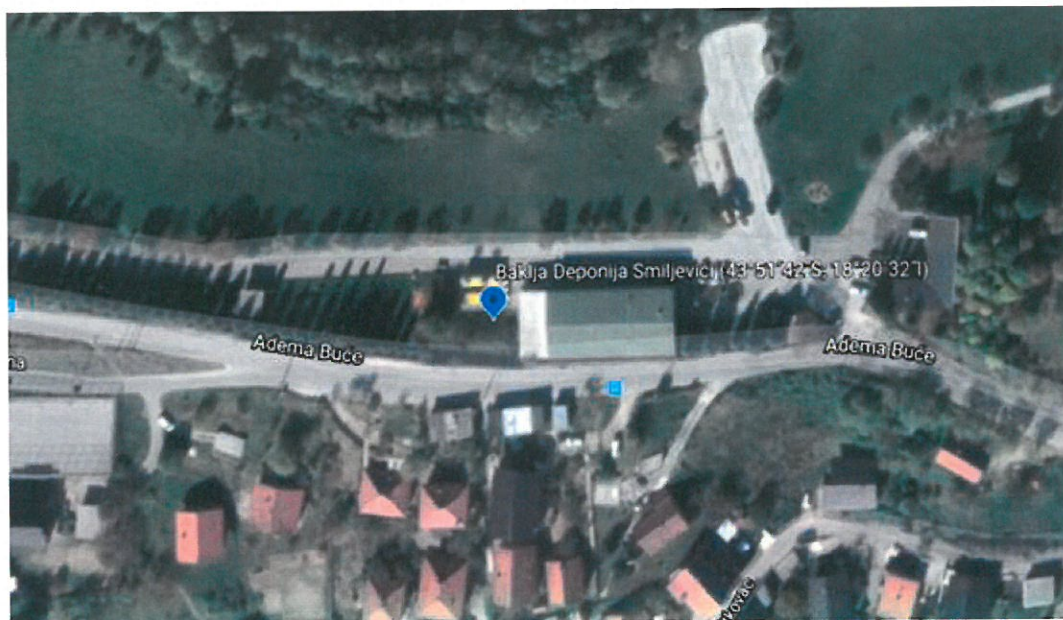
Model	Testo 174H
Serijski broj	36644544
Naš znak	LO-023/12
Mjerni opseg	.-(-20- 70)°C; (0-100)%RH
Rezolucija	0,1°C; 0,1%RH
Tačnost	±0,5°C; ±3% RH

Testo 174H

5. LOKACIJA POSTROJENJA

Slika 5.1. Lokacija baklje na Deponiji Smiljevići (Izvor: Google Earth)

6. OPIS MJERNOG MJESTA

Mjerno mjesto za uzorkovanje dimnih plinova na lokaciji deponija Smiljevići nalazi se na baklji. Štitnik (vjetrombran/dimnjača) baklje je kružnog poprečnog presjeka promjera 0,18 m. Obzirom na vrstu uređaja ne može se primjeniti standard BAS EN 15259:2009.

Slika 6.1. Prikaz uređaja / baklje

IZVJEŠTAJ O MJERENJIMA EMISIJE ZAGAĐUJUĆIH MATERIJU U ZRAK

Naručilac: KJKP „RAD“ d.o.o.

7. REZULTATI MJERENJA I KORIŠTENI STANDARDI, GODIŠNJE OPTEREĆENJE NA OKOLIŠ

Tabela 7.2. Rezultati mjerenja i korišteni standardi na baklji

Parametar mjerenja	Jedinica mjere	Masena koncentracija u suhom plinu svedena na normalne uslove [mg/Nm ³] + mjerna nesigurnost	Masena koncentracija u suhom plinu, pri normalnim uslovima i preračunata na referentni sadržaj kisika [mg/Nm ³]	Standard
SO ₂	mg/Nm ³	2,86 ± 12.1	78,00	BAS EN 14791:2018
CO	mg/Nm ³	2,50 ± 3.5	68,18	BAS EN 15058:2018
NO _x	mg/Nm ³	2,05 ± 7.9	55,91	BAS EN 14792:2018
CO ₂	%	0.07 ± 1,9	-	BAS ISO 12039:2002
O ₂	%	20,34 ± 1.5	-	BAS EN 14789:2018

Tabela 7.3. Ukupno godišnje opterećenje za baklju

Parametar mjerenja/ jedinica mjerenja	Masena koncentracija u suhom plinu svedena na normalne uslove [mg/Nm ³]	Maseni protok [kg/h]	Godišnje opterećenje [kg/god]*
SO ₂ (mg/Nm ³)	2,86	0,01	71,65
CO (mg/Nm ³)	2,50	0,01	62,63
NO _x (mg/Nm ³)	2,05	0,01	51,36

*Procjena godišnjeg opterećenja na okoliš dobije se kada se maseni protok [kg/h] pojedine zagađujuće materije pomnoži sa brojem radnih sati u toku godine. Procjena je izražena na osnovu 8760 sati rada BAKLJE. Podatak dostavljen od strane Operatera.

8. KOMENTAR REZULTATA MJERENJA

Na temelju izmjerenih vrijednosti, te izvedenih proračuna, može se zaključiti da koncentracije u dimnim plinovima **ne prelaze granične vrijednosti** propisane Pravilnikom o graničnim vrijednostima emisije u zrak iz postrojenja za sagorijevanje (Sl. novine F BiH br. 03/13). Međutim, monitoring dimnih plinova prema Okolinskoj dozvoli br. UP-I 05/2-23-5-17/18 od 25.03.2020. godine potrebno je vršiti na Plinskoj elektrani. Plinska elektrana prije ali i u toku izdavanja Okolinske dozvole nije bila u funkciji, prema izjavi Operatera, zbog nedovoljne količine deponijskog plina koji se koristi kao energent ovog postrojenja. Iz tog razloga monitoring je jedino bilo moguće izvršiti na samoj baklji. S obzirom na mjerno mjesto koje nije u skladu sa propisanim standardom za mjerna mjesta BAS EN 15259:2009, kao i velikoj koncentraciji kisika zbog otvorenog sagorijevanja koja je priličnna koncentraciji zraka na lokaciji, rezultati nisu relevantni i potrebno je poduzeti određene mjere kojima bi se omogućio monitoring koji je propisan Okolinskom dozvolom kao i aktuelnom zakonskom regulativom.

9. PRILOZI

- Certifikati opreme i korištenih etalona.

- Kraj izvještaja -

Laboratorija za arhitektonsku fiziku i zaštitu okoliša
DVOKUT pro d.o.o. Braće Begić 44, 71 000 Sarajevo
Tel: +387 33 447 875 Fax: +387 33 447 881
e-mail: dvokut@bih.net.ba
web: www.dvokut.ba

Izvještaj broj:
IE-345-L1/21

Strana 8 od 8